

Toponimiaren erabilera praktikoaz

Nerea Mujika Ulazia

Toponimiaren erabilera praktikoaz dihardu artikulu honek, eta izendegiaren gestioaren diziplinartekotasuna azpimarratu nahiko luke, batipat.

Sarritan, leku-izenak tartekatzerako orduan, bai mapa batean, zein txosten batean, zein artikulu batean, zailtasunak izaten ditugu. Zalantzak, grafia-mota erabakitzerakoan sortzen zaizkigu; ez dakigu hitzak batzeko partikularik sartu behar dugun eta lekuaren izen zehatza zein den ere, kolokan jartzen dugu.

Erantzuna non eta nola aurki dezakegun galdetzen diogu geure buruari, baina ez zaigu batere lan samurra bilakatzen. Lana nekeza da eta astiro doa, gainera, ez dagokio pertsona bati ez zientzia bati osotasunean. Guzti honek zera dakar, gure herrian ere toponimisten beharra izatea eta diziplina ezberdinetan jantzi-takoak gainera.

Hemen bezala kanpoan ere, ekintza franko antolatzen da arazo hau bideratzeko. Helburua lortzeko instituzio ezberdinek egiten diharduten ahalegina koordinatzea nahitaezkoa dugu eta era

berean hemendik kanpoko batzorde toponimikoek aurreratu duten esperientzia eta metodologia erabiltzen jakitea ere, derrigorrezkoa da.

Alor ezberdinetan da erabilgarria toponimia: gure herrietako kaleen izenetan, errepideetako seinaleetan, kartografian, telefono-gidatan, komunikabideetan... Guztiek behar dute informazio hau. Bi proposamen ezberdinak, eztabaidatu eta kontrajarri egiten dira... Prozesu osoa, beraz, luze samarra egiten da. Batzutan erabakiak aholku teknikorik gabe finkatzen dira eta kontrolik-eza nagusi da eurretan.

Artikulu honetan zehar, toponimiaren erabilera praktikoaren eremura hurreratzen ahaleginduko gara. Lehenengo eta behin terminologiari dagozkion xehetasun nagusiak azalduko ditugu. Bigarren urratsa erakunde ofizialek gai honen inguruan duten funtzioa eta konpetentziak aztertzea izango da. Ondoren, Euskal Herriko Autonomi Elkartean toponimiak dituen gorabeherak ikusiko ditugu. Amaitzeko, toponimiaren erabilera praktikoaren esparru horretan lan egiteko bideak proposatuko ditugu.

Termino nagusien definizioa¹

Jarraian definituko ditugun hitzak, batzutan, nahastu, erratu, edo eta ahaztu egiten ditugu, baita toponimiaren atal ezberdinak jorratzerakoan ere².

Toponimia: Leku-izenen gestioa eta azterketa helburutzat duen zientzia. Eskualde batek duen leku-izen multzoari ere termino hau dagokio.

Toponimoa: Tradizionalki leku-izen eta izen geografikoei deitura emateko erabiltzen den terminoa. Toponimia izen berezia da eta hitz espezifiko batek eta, ia beti, hitz generiko batek osatzen dute. Hauek dira toponimoek dituzten lau maila ezberdinak: izaki geografiko naturalen izenak, izaki geografiko artifizialen izenak, izaki administratiboen izenak eta odonimoak edo hiribideei ezartzen zaizkien izenak.

Espezifikoa den zatiak izaki geografikoa zehazten du bereziki. Zati generikoak, ostera, orokortasunez zehazten du aipatutako izaki geografikoaren izatea.

Adibidez:

Oiz mendia
 Oiz: zati espezifikoa
 Mendia: zati generikoa

Izaki geografikoa (entidad geográfica): Izena emandako lekua edo izendagarria dena. Izakia (entitatea) espazioaren zati jakina da, bere inguruari begira, bakartasunean, izateko gaitasuna duen objektua.

Izaki geografiko mota: izena emandako lekuaren izakia edo izan daitekeena. Paisaia geografiko natural, administratibo edo eraikitakoaren maila. Izaki geografiko motaren bidez espezie berekoak diren lekuen kontzeptuak finkatzen dira.

Adibidez:

Izaki-mota: Haitza	Anbotoko atxa
Izaki-mota: Golkoa	Bizkaiko golkoa
Izaki-mota: Plaza	Plaza Barria

Kasurik gehienetan izaki geografikoak eta zati generikoak bat egiten dute. Bien arteko ezberdintasuna hauex da: generikoa, tradizioz edo familiaz emandako deitura izan daiteke; baina izaki-motak aipatutako objektu geografikoaren izate zehatza markatzen du.

Adibidez:

Izaki-mota: Lepoa	Urkuluko gana
Izaki-mota: Gana	Dudoleta gana

“Lepoa” eta “Gana” adibide bi hauetan: Dudoleta gana beneretan da “gana” baina Urkuluko “gana”, ostera, “lepoa” da.

Erakunde ofizialak eta toponimia

Izen geografikoen normalizazioari buruzko Nazio Batuen Ihardunaldiak³

Nazio Batuetan partaide diren Estatuon ordezkartzen bost urteroko batzarreak dira, NBERen giza- eta ekonomi kontseiluak antolatutak. Ihardunaldi hauen helburua izen geografikoen nor-

malizazioa aplikatzea da, bai nazio-mailan eta baita nazioarte-mailan ere.

Ihardunaldiok gaur arte, Génèven (1967an), London-en (1972an), Athenas-en (1977an), Génèven (1982an) eta, azkena, Montreal-en (1987an)⁴ ospatu dira.

Ihardunaldien langaiak, nazio barneko normalizazioan, nazioartekoan, izen geografikoen normalizazioaren hitz-mugaketan, exonimoen tratamenduan, alfabetoen eta latindarrak ez diren idazkeren erromanizazioan, nondik-norakoak finkatzean eta prestaketa-ikastaroen antolaketan oinarritzen dira batipat. Ihardunaldiok, aholku bezala ematen dituzte ebazpenak, giza- eta ekonomi kontseilupean eta Nazio Batuetan partaide diren Estatu babesean.

Erabakitako akordio-puntu nagusiak jarraikoak dira:

- 1.- *Erabilera arruntak* finkatzen dituen leku-izenei errespetua.
- 2.- Toki bakoitzak, bere izena, eta *bakarra* du.
- 3.- Tarteko diren herrialdeek duten *borondateari* errespetua.
- 4.- Izen bereziak *ez itzultzea*.
- 5.- Lekuan lekuko izenei *errespetua*.

Autonomi Elkarteko kompetentziak

Euskal Herriko Autonomi Elkarteko toponimiaren inguruan kompetentziak dituzten erakunde ezberdinen historia laburra eman nahi dugu hemen.

Estatu-mailan

1982arte, Barne-Ministeritzak finkatzen zituen dekretuz herri-izenak eta hauek, Estatuko Buletin Ofizialean argitaratzen zituen. "Instituto Nacional de Estadística" delakoa herrietako beste populazio-izakien izenez arduratzen zen. Azkenik, bizilagunik ez zuten geografi izenen ardura "Comisión Española de Nombres Geográficos" zelakoak hartzen zuen.

Oraintsuago, izen geografikoak ezartzeko ardura, estatu-erakundeetatik erakunde autonomikoetara etorri da, baina oraindik ere, erantzunkizun toponimiko hauek guztiz banatu gabe daude⁵.

Euskal Lurralde Autonomo-mailan

1982ko Azaroaren 24ean Eusko Legebiltzarrak 10/1982 "Euskeraren Erabilpena Arauzkotzeko Legea" onartu zuen. Horren helburua, euskaldun herritarrek Estatutuari esker erabil ditzaketen hizkuntz eskubideak erregulatzea da.

Euskal Lurralde Autonomoari dagozkion izen geografikoen normalizazioari buruz lege honen 10. artikulua, bere lehen le-roaldian, lurralde, udalen..., izendegi ofizialaren aipamena egiten du eta zera dio:

Autonomia Elkarteko lurralde, udal, herri, geografia-gorabehera, hiribide eta, orohar, toki-izen guztien izen ofizialak Jaurlaritzak, Kondaira-Lurraldeetako Foru-Erakundeek edo Toki-Erakundeek finkatuko dituzte, bakoitzak berari dagokion aginte-eremuaren barruan eta, beti ere, jatorrizko izen euskaldun, erromantzeko edo gaztelaniazkoari, hizkuntza bakoitzari dagokion idazkeraz men eginez.

Toki-erakundean eta Eusko Jaurlaritzaren artean aurreko atalean esandako izen ofizialei buruzko auziren bat gertatuz gero, Eusko Jaurlaritzak ebatziko du, aurrez Euskaltzaindiari bere iritzia eskatu ondoren.

Artikulu beraren bigarren leerroaldiak errotulazio publikoaren aipamena egiten du:

Kale-bidetango seinale eta iragarpenak bi hizkuntzetan egongo dira, nolahi ere nazioarteko arauari eta baliatzaileekiko ulergarritasunari eta segurantzari atxikiz.

Hirugarren leerroaldian azkenez zera irakur dezakegu:

Izen hauek oso ezberdinak izanez gero, bide-seinaleei buruzkoetarako, biak ofizialtzat joko dira.

Lege honen ostean, Abenduaren 12ko 271/1983 Dekretuak, Euskal Herriko Udal-izenak aldatzeari buruz eman beharreko urratsak ezartzen ditu.

1971ko urrian, Aita Villasante Euskaltzainburuak, izendegi ofizial baten beharra ikusi zuen. Beranduxeago Onomastika-saila sortzen da⁶, bere helburua, nagusiki, toponimia nagusia eta ze-

hatzago udal-izenak eta populazio-izakiak izendatzea delarik. Lan horren emaitza, "Euskal Herriko Udalen izendegia" liburuaren argitalpena dugu⁷.

Urte batzuk beranduago eta Eusko Jaurlaritzaren Estatistika-Zuzendaritzak eskatuta "Euskal Herriko Autonomi Elkarteko herrien izenak"⁸ argitaratzen da.

Onomastika-batzordeak lan anitz burutu du eta baita erabakiak hartu ere, erakunde ezberdinek eskatu ondoren. Bestalde, lan ezberdinak argitaratu ditu, "Onomasticon Vasconiae" sailaren barruan. Azkenez, Onomastika-Ihardunaldiak antolatzekeo ardura hartu du (Gasteizen, 1986an eta Urduñan 1988an). Hurrengoak, Lizarran ospatuko dira 1990. urtean.

Duela gutxi Eusko Jaurlaritzak, Nafarroako Gobernuak, Foru Aldundiek eta Euskaltzaindiak sinatutako akordioaren arabera eta V. atalaren barruan, non 1989rako Onomastika-Batzordearen eginbeharrak zehazten diren, zera irakur daiteke:

V.8. Onomastika:

- a) Nafarroako toponomastika lana amaitu.
- b) Eusko Jaurlaritzaren Toponomastika alorreko lanak aztertu eta bere eritzia eman.
- c) Erdi Aroko toponomastika lanarekin jarraitu.
- d) Euskal Herriko udal mailako toponimia txikiaren bilketa.

Euskaltzaindia burutzen ari den lanekin batera, hainbat ikerlarik, bakarka edo eta taldean, gai honek izan behar dituen atal ezberdinetan (metodologia, datu-bilketa sortzean, hizkuntz eta geografi normalizazioan, inbentario toponimikoetan...) lan izugarria egiten dihardu. Honelako ikerketa batzuk, herri-erakundeek beraiek, agindu izan dituzte: (Eusko Jaurlaritzak, Aldundiek, Udal batzuk...)⁹.

EKAko toponimi arazoa

Euskal Herriko Autonomi Elkartean toponimiaren arazoa egun, nola ageri den, laburki bada ere, agertzea komeni da.

Euskararen erabilpena Arauzkotzeko legea (10. artikulua)

Positibotzat jotzen dugu lehenengo zatian izaki geografiko-mota ezberdinak zehaztea (lurralde, udal, herri, geografia gora-behera, hiribide...) eta bereziki hiribideei dagokiena sar dezatela¹⁰. *Terminologia geografikoaren* arlo ezberdinetan, sakondu beharra dakusagu. Ardurā hau, dena den, egun, ez da ez Foru-Aldundi ez eta Jaurlaritzaren konpetentzia ere... Legeak lege, agintarick, ziurraski, beren itzultzaileen eskuetan utzi beharko dute, adibidez, herriko planoan erabiltzerakoan "ibaia" edo "erreka" agertzea egokiagoa den termino geografikoaren esanahi zehatza planteiatu ere egin gabe.

Grafiaren nondik-norakoetan, legea hizkuntza bakoitzaren grafia errespetatzearen alde agertzen zaigu. Gure eritziz, puntu hau da interpretatzerako orduan okerrenetarikoa, bigarren atalean dioenarekin nahasten bait da: "Kale-bidetango seinale eta iragarpenak bi hizkuntzetan egongo dira...". "Bi hizkuntzetan" hori oker interpretatu dugu, Arkaute bezalako izen berezi batek ezin onar ditzake bi grafia.

Honela, gure kaleetako, plazetako, errotulazio askok izen berezi bati bi generiko gehitzen diote, bata gazteleraz eta bestea euskaraz, honela, errotulazio elebiduna egiten dutela uste bait dute. Adibidez, *Calle Autonomia Kalea*.

Nazioarteko arauetara jotzea ona da, gure ustez, baina zuzen interpretatzeko behar adinako garapena behar duela uste dugu. Zein arauetz ari gara?

Bestalde, aipatutako ihardunaldiek onartutako printzipioen artean (erabilerrari errespetua eta tokiko izen bakarra) ez dira betetzen legearen 3. atalean esaten denarekin: "Izen hauek oso ezberdinak izanez gero, bide-seinaleei buruzkoetarako, *biak ofizialtzat* joko dira"¹¹.

Azkenik, legeak aipaturiko erakundeen artean *konpetentziak* mugatu egin beharko lirateke.

Laburtuz, lege praktikoa izan dadin *garapen sakonagoa* behar du.

Heziketa-arloa

Heziketak ere behar du, dudarik ez, tratamendu berezia. Ez da batere harritzekoa gure karrera batzuk eskaintzen duten etor-

kizuna (“Letretakoak” direlakoak batez ere) nahikoa beltza dela esatea.

Ikasgeletan, ia egunero, “karrera irekiak” esaldia darabilgu hitzetik hortzera, zientziaren adar ezberdinen artean “diziplinartekotasuna” behar dugula. Baina, oster, oso karrera gutxi, oso gai gutxi, oso irakasle gutxi dago prest lokarri horiek josteko, beste zientzia batzutan behar diren euskarriak jartzeko; erakusten dutenaren osagarri dira, gainera, batzutan. Gaur, inoiz izatekotan, erabilera praktikoa aurkitu behar zaio edozeri eta “letra” munduari ere bai.

Toponimista baten oinarritzko prestakuntza adar ezberdinetatik etor daiteke eta horrek zehaztuko du bere geroko espezializazio-eremua. Nahitaezkoa da, aldiz, prestakuntza osagarria eta espezifikoa; honek ondorengo diziplinak bilduko lituzke: geografia, zuzenbidea, hizkuntza, informatika, kartografia, historia, paleografia... Guztia, toponimista, diziplina ezberdinetako taldean sartu ahal izateko bideratuta; taldeotan, teknikari bakoitzak lanaren fase ezberdin batetaz arduratu ahal izateko moduan prestatuta egon behar du, eta gainera, ikerketa osoaren ezagupena izan.

Toponimiaren normalizazio-prozesua: premiazko beharrezana

Izen geografiko baten normalizazio-prozesua, inbentariotik hasi eta ofizialtasunera iritsi arte, toponimia nagusian gelditu da, hots, udalei dagozkien leku-izenetan eta populazio-izaki ofizialean.

Maila honetan ere, errealitate geografiko berdina adierazteko, izen ofizialaren “aldagaiak” erabiltzen dira. Iluntasun hau esparru desberdinetan ematen da: komunikabideek bata zein bestea erabiltzen dute (Donosti edo Donostia) nahiz eta ofizialki hau zehaztuta egon. Gure erreepideetako errotulazioa batzutan nahasgarria da, hizki-mota desberdinez agertzen direlarik lehenengo eta bigarren toponimia (VITORIA/Gasteiz, izen ofiziala Vitoria-Gasteiz denean). Badago udalik izen ofiziala inoiz erabiltzen ez duenik: esate baterako Euskal Herriko Buletin Ofizialean agertzen den izen ofiziala “Anteiglesia de San Esteban de Etxebarri-Etxebarri-Donetztebeko Elizatea” da eta ohizko erabilpenean Etxebarri aipatzen da.

Mapa elebidunetan normalean itzultzaileengan, beraiengan ere, azaltzen da errakuntzarik, izen generiko bi, edo batzutan hiru ere, lotu izan bait dizkiote izen espezifikoko bakar bati: gaztelarazko mapa batean Río Ibaizabal agertuko litzateke; euskarazko batean Ibaizabal eta elebidun batean Ibaizabal/Río Ibaizabal edo Ibaizabal hutsa agertu beharko lukeen eztabaidatuko litzateke. Sekula ere ez genuke Río Ibaizabal ibaia idatziko (3 generiko).

Azkenik, terminologia geografikoari dagokionez ere errakuntzak daude, izaki geografiko desberdinei izen generiko bera ezarri bait zaie: esate baterako "Avenida del Ejército" eta "Avenida Ramón y Cajal", bi hauei izen generiko bera ezarri zaie eta berez errealitate desberdinak dira. Lehena joan-etorri bikoitza, eta zirkulazio arina duen etorbidea dugu; bigarrena, aldiz, joan-etorri bakar bateko eta zirkulazio moteleko kalea.

Arazo honen aurrean galdera bakar baina zail bat datorkigu: nork eta nola eraman dezake aurrera Euskal Herriko Autonomi Elkarteko izen geografikoen normalizazioaren prozesua?

Toponimiaren gestioa, diziplina ezberdinetako lana

Izen geografikoen normalizazioa premiazko, beharrezko eta esparru desberdinen laguntza (onomastika, terminologia geografikoa eta izen geografikoen gestioa bera ere) beharko duen lana da. Prozesu guzti honek sistematizazioa eskatzen du.

Izen geografikoen *corpus* baten gestio egokiak bost zati desberdin izan behar ditu¹²:

Inbentarioa

Inkestan aztertuko den espazioari dagokion iturrien bilketa egin ondoren, leku-izen-mota guztiak zerrendatzeari ekiten zaio: izaki geografiko naturalen izenak, artifizialenak, administratiboak eta hiribideen izenak. Zerrendatutako toponimoak bi baldintza bete behar ditu: kokapen zehatza eta transkripzio zuzena.

Inkesten emaitzek sarritan, inkoherentziak, erabilera paraleloak eta akatsak erakusten dituztenez, inkestan bildutako izen guztiek bigarren zatian burutuko den tratamendu linguistiko-geografikoa jaso beharko dute.

Tratamendu linguistiko eta geografikoa

Tratamendu linguistikoak oinarritzat, aldez aurretik landutako printzipio eta nondik-norako batzuren ezarpena dauka. Aipaturiko araudi honen erredakzioa, kanpoko lanean kontu handiz jasotako izenak eta dokumentazio aberats baten emaitzetan oinarrituko da.

Tratamendu geografikoak, terminologia geografikoari dagozkion aspektuak sakonduko ditu, jasotako informazioa aukeratu eta izaki geografiko mota egiaztatuko du.

Kontuan izan behar da, antzerako egoera linguistikoa duten nazioetako toponimi batzorde desberdinek ontzat emaniko eta duela urte batzuk onartutako printzipio orokorrak egon badaudela. Hau dela eta beharrezkotzat jotzen dugu batzorde hauen esperientziak probetxatzea, beren nondik-norakoak aztertzea eta gure egoera konkretura moldatzea.

Ofizialtasuna

Zerrendatutako leku-izenak landu ondoren, dagokien erakunde ofizialeko kideei emango litzaizkieke onar ditzaten. Hartutako erabakiak, Euskal Herriko Buletin Ofizialean argitaratuko lirarteke, Batzordeak onarturiko izenek eta ondorengo argitalpenek, izen ofizial bihurtuko lituzketelarik.

Hedapena

Onarturiko izenak, jendartera, zein gai honetaz interesaturik dauden erakundeetara zabalduko dira. Jendeari eskainiko zaizkion kontsulta- eta informazio-zerbitzuek izen geografikoen finkapen egoki eta zuzena erraztuko dute.

Kontrola

Hartutako ebazpenak, toponimoak darabiltzatenek onartu egin behar dituzte: bai kartografi ekoizpenarekin, garraioekin zein lurraldeen ordenazioarekin zerikusia duten erakundeek eta baita testu-liburu, komunikabide, eta abarren egile eta argitale-txeek ere.

Aldi berean, informazio guzti hau, datu-base batean sartu beharko litzateke.

Sail desberdinetako (hizkuntza, geografia, soziologia...) ki-deez eta zenbait erakundez (Jaurlaritza, Aldundiak, Udalak, Unibertsitateak...) osaturiko *toponimi-batzordea* sortu beharko litzateke aipaturiko eginbehar guzti horiek aurrera eramateko. Batzorde honen asmo nagusia, ondare kulturalaren zati bizi baten mantenu eta aberastasuna izango litzateke. Bestalde, batzorde honek, honako betebeharrak izango lituzke¹³:

- leku-izenetan onartuko diren idaztarauen finkapena.
- terminologia geografikoaren normalizazio eta ezarpena.
- leku-izenen ofizialtasuna.
- Euskal Herriko Autonomi Elkarteko edo Euskal Herriko izendegiaren hedapena.
- Gobernuan toponimiaren inguruan sor daitekeen edozein arazori erantzuna ematea.

¹ Québec-eko toponimi batzordeak burututako aparteko gidan oinarritu gara.

QUEBEC (Gouvernement) Commission de toponymie (1987): *Guide toponymique du Québec. Politiques, principes et directives*. Québec.

² Toponimiari buruzko terminologia sakonki ezagutzeko honako liburu hau erabil daiteke: DORION, H.; POIRIEK, J. (1975): *Lexique des termes utiles à l'étude des noms de lieux*. Québec: Les presses de l'Université de Laval.

³ QUEBEC (Gouvernement). Commission de toponymie: *Guide toponymique du Québec...* 20 orr.

⁴ Montreal-en ospatutako azken ihardunaldian X. Aizpurua eta N. Mujikak "Euskal Elkarte Autonomoko toponimi antolaketa buruzko proiektuaren aurkezpena" aurkeztu zuten. NACIONES UNIDAS (1987): *Quinta Conferencia de las Naciones Unidas sobre la normalización de nombres geográficos*. Montreal (prentsan).

- ⁵ NACIONES UNIDAS (1982): *Cuarta Conferencia de las Naciones Unidas sobre la normalización de nombres geográficos*. Espainiako ordezkariak aurkeztutakoa. Génève, II. tomoa, 207 orr.
- ⁶ Egun 12 kidez osatutako batzorde iraunkorra da; E. Knörr (lehendakaria), J.L. Lizundia (idazkaria), R. Cierbide, J.L. Davant, E. Goihenetche, J.A. Gonzalez Salazar, Andrés Iñigo, A. Irigoyen, J.M. Jimeno Jurio, J.B. Orpustan, P. Salaberri, J. San Martin, J.M. Satrustegi.
- ⁷ EUSKALTZAINDIA (1979): *Euskal Herriko Udalen Izendegia / Nomenclator de los Municipios del País Vasco / Nomenclature des Communes du Pays Basque*. Bilbao.
- ⁸ GOBIERNO VASCO (Secretaría de Política Lingüística) y EUSKALTZAINDIA (1986): *Euskal Herriko Autonomi Elkartearen izenak / Relación de las poblaciones de la Comunidad Autónoma del País Vasco*. Gasteiz.
- ⁹ Gehiegi luzatuko ginenez eta bestalde artikuluko honen xedea gaiari buruzko bibliografia ematea ez denez, ez da ikerlan horien berririk emango.
- ¹⁰ Izen geografikoci buruzko Nazio Batuetako aditu-taldeko eta Québec-eko toponimi batzordeko Lehendakari den Henri Dorion jauna, pozik agertu zen legeak hiribideen izendegia barne zuelarik ikusterakoan. Toponimiaren orokortasunean hauek, hiribideak, normalizazio-prozesu berezia jarraitzen dute.
- Sakontasun gehiago behar izanez gero, kontsultatu honako lan hau: Commission de toponymie (1987): *Guide odonymique du Québec*, Québec.
- ¹¹ Kontu interesgarria da baina era berean zaila, bi izen desberdin hartzen dituzten lekuekin (bata euskaraz eta bestea gazteleraz) zein tratamendu linguistikoa erabili behar den ikustea. Dena den, oso antzeko arazoak dituzten gizarteek, Québec-ek esate baterako, arazo honi irtenbide egokia eman diote. Beren ebazpenetan, Nazio Batuek antolatutako ihardunaldietan hartutako erabakiak jarraitu dituzte eta espezifikoak erabilera bi baditu, bata frantsesa eta bestea beste edozein hizkuntzatan, batzordeak frantsesera joko du, leku hartan erabilera dexteata badu behintzat. (*Guide toponymique...* 25 orr.).
- ¹² QUEBEC (Gouvernement). Commission de toponymie: *Guide toponymique...* 33-35 orr.
- ¹³ Toponimi batzordearen eginbeharrak zehazten diren "Charte de la langue française" izeneko dokumentuko 125. artikuluan oinarritu gara osoki.